

Vlaamse CLUB

1923-1998

voor kunsten
wetenschappen
en letteren

75 jaar
jubileumbrochure

Programma

Woord

Voordrachten door de Dames Annemie Neyts, Georgette Van Straelen- Van Rintel en door de Heren Norbert De Baetselier, Matthias Storme en Eduard Celens. In extenso gereproduceerd in deze jubileumbrochure.

Muziek

Werk van Alfred Schnittke, Frederic Devreese en Antonin Dvorak uitgevoerd door de Heer Clemens Quatacker (viool) en de Heer Louis Pas (piano).

Inhoudsopgave

	<i>pagina</i>
<i>De Vlaamse Club, via August Vermeylen, Herman Teirlinck en de andere voorzitters Georgette Van Straelen- Van Rintel, Erevoorzitster van de Vlaamse Club</i>	2
<i>Historische terugblik:</i>	
<i>Belgisch Staatsblad</i>	6
<i>August Vermeylen, een strijder met de pen</i>	7
<i>Bij wijze van historische terugblik</i>	9
<i>Brussel, hoofdstad van Europa Annemie Neyts, Minister van Staat, Europees Parlements lid.</i>	12
<i>Brussel: hoofdstad van Vlaanderen De Baetselier, Voorzitter Vlaams Parlement</i>	14
<i>Brussel-Vlaanderen-Nederlanden Prof. Mattias Storme, Voorzitter van het Verbond der Vlaamse Academici</i>	16
<i>Jubileumrede van de voorzitter Prof. ir. Celens Voorzitter van de Vlaamse Club</i>	20
<i>Steuncomité</i>	23
<i>Colofon</i>	24

De Vlaamse Club voor Kunsten, Wetenschappen en Letteren,

*... een historische terugblik via de opeenvolgende voorzitters,
en meer in het bijzonder haar eerste twee voorzitters August Vermeylen en Herman Teirlinck.*

5 juli 1923: De droom van Ernest Claes wordt werkelijkheid! Onder zijn impuls wordt een vereniging zonder winstoogmerk opgericht met vestiging in Brussel. De benaming luidt: Vlaamse Club voor kunsten, wetenschappen en letteren.

Het eerste bestuur bestaat stuk voor stuk uit leden die behoren tot de Nederlandstalige elite: Toussaint van Boelaere, Ernest Claes, Emiel De Veen, R. Hoornaert, O. Wattez, D. Carnoy, Th. Zels, A. Hegenscheidt, J. J. Van der Ghinst.

Namen van vooraanstaande leden uit deze beginperiode waren, en ik citeer alfabetisch: Jan Boon, Frans De Backer, Aimé De Cort, Robert Foncke, Jan Grauls, Julius Hoste, Julien Kuypers, Jef Mennekens, Karel Reinhard, Maurits Roelants, Karel Sobry, Herman Teirlinck.

De eerste voorzitter was niemand minder dan August Vermeylen, een van de markantste Vlamingen die Brussel aan de Nederlandse cultuur geschonken heeft. Wie ooit het voorrecht gehad heeft deze man te ontmoeten vergeet hem nooit. Hij was de man met de scherpe, toekomstgerichte blik, de visionaire bezieler, de erkende leider, de vereerde hoogleraar met rijke intelligentie, onverbiddelijke eerlijkheid en genadeloze rechtschapenheid.

Hoor hoe Herman Teirlinck hem beschrijft: En vaak, August Vermeylen, denk ik aan het ogenpaar waarmee hij de wereld en haar schoonheid beproefd hebt te doorgronden. Uw linkeroog is halfgesloten. Het schijnt zich van de dag te willen afzonderen en wijze rust te zoeken in de diepten van het innerlijke wezen. Maar het rechter schiet een vlamme blik boven de arendsneus en slaakt de opstand die nooit verzaken zal.

In datzelfde jaar, waar Vermeylen voorzitter-stichter van onze club werd, kwam zijn promotie tot hoogleraar aan de Gentse universiteit. In 1930 werd eindelijk de volledige vervlaamsing van de Gentse universiteit doorgevoerd, vervlaamsing waarvoor hij gedurende 35 jaar in woord en geschrift had gestreden. Terecht werd hij er als eerste Vlaamse rector benoemd.

In 1940 werd Vermeylen door de Duitse bezetter uit zijn ambt aan de Gentse universiteit ontzet alsmede uit elke andere openbare functie. Hij kende de vreugde over de bevrijding en ook de zekerheid van de overwinning maar op 10 januari 1945, op het ogenblik dat hij onder het gefluit van de V-bommen aan zijn werktafel zat, werd hij door een hartverlamming uit het leven gerukt.

Vermeylen was -zoals trouwens ook onze tweede voorzitter Herman Teirlinck- een echte Brusselaar, geboren in de Vlaamse volkswijken van de Lage Stad. Hoe zal men verklaren dat beiden, die uit bittere noodzaak middelbaar en hoger onderwijs in het Frans volgden, getrouw zijn gebleven aan hun Vlaamse taal en volk. In een hartstochtelijke belijdenis schrijft Vermeylen reeds in 1897 het volgende: Waarom schrijven wij Vlaams?... Omdat wij onze taal als innerlijke noodzakelijkheid voor onze kunst voelen. De taal is met onze gedachten zelf geboren en dat is uit ons wezen niet meer weg te wissen. Onze polders, onze bossen, als onze avonden en morgens met al hun weiden en wolken, zij hebben de kleur van de Vlaamse woorden, wie kan de liefde voor de taal verklaren?

In 1914 zegt de visionaire Vermeylen in een toespraak tot de Vlaamse Wacht -en deze woorden zijn nog steeds actueel- : Brussel is de natuurlijke schakel tussen Vlaanderen en Wallonië. Dat kan Brussel blijven indien hier een Vlaamse cultuur zich natuurlijk ontwikkelen kan naast de Franse. Maar wordt het Vlaams hier versmacht -zoals men't er op toelegt- dan is de band verbroken en daar kan het ergste op volgen. Wordt Brussel ons ontrukkt dan zal de Vlaamse cultuur, hoe we ons ook inspanssen, tenslotte toch een provinciale cultuur blijven. Wij mogen ons niet laten onthoofden.

Dezelfde profetische woorden, waarin hij het eng nationalisme verwerpt en een pleidooi houdt voor de Vlaamse Beweging in een Europees perspectief, vinden we terug in een inleidend artikel dat hij in 1945 voor zijn nieuw tijdschrift schreef:

Vlaanderen, neen Groot Nederland: zien ze dan niet hoe schoon het daar ligt in Europa, tussen de grootste naties in, aan de samenloop der Duitse, Franse en Engelse geestesstromingen...? Zien ze niet in, die jammerlijke franselaars, welke rol in het groot worden der algemene Europese beschaving door een "tussenland" als het onze kan gespeeld worden? Onze toekomst hangt grotendeels af van de grondige vervlaamsing van Vlaanderen. En daarom in twee regels samengevat: Wij willen Vlaming zijn om Europeërs te worden!

Uit zijn allerlaatste geschriften citeer ik nog graag het volgende: Zoëven snorde een V-1 over ons. De blinde verdelging, die ons elk ogenblik kan overvallen, beginnen we als een gewoon iets te aanvaarden. Ondertussen zit ik hier en doe wat ik kan doen: schrijven over mijn hoop op een betere toekomst. Heb ik beproefd voor de

opzichte maatschappelijke taal een formule te vinden, dan geldt deze ook voor de Vlaamse beweging, die slechts een onderdeel van de algemeen maatschappelijke beweging is. Mijn beschouwingen hieromtrent huldigen nooit een ander program: van ons volk een volk van echte mensen maken die alles zijn wat ze worden kunnen.

Wij zijn sterk, zeer sterk, maar waarom het verzuigen, nog niet sterk genoeg om overal meester te zijn in eigen huis. Het te bejammern helpt niet! Zien we de waarheid onder ogen: wij hebben nu onze universiteit, wij hebben onze academiën, wij hebben onze wijdsmaarde kunst en onze imponerende literatuur. Maar onze cultuur is nog niet wat ze zijn moet. Zij moet verlicht worden. Er valt ons veel van onze Noorderbroeders te leren! Want wij hebben nog geen stijl, geen levensstijl!

Die stijl had zijn opvolger -die zes jaar later voorzitter werd van onze Vlaamse Club- beslist: hij was de pretoraat in woord, wizen en daad, de welbedijgste en beweeglijkste figuur onder de Vlaamse auteurs van deze eeuw, de slim geprezen leider die tot aan zijn dood in 1967 het culturele leven in Vlaanderen zou beheersen: Herman Teirlinck. Ook hij was een Brussels ketje, precies 120 jaar geleden geboren in Molenbeek. Hij wist zich op te trekken tot een van de grootste Vlamingen van deze eeuw. Wie ooit het voorrecht had met deze man in contact te komen of hem als leermeester te hebben -drie jaar lang was ik zijn studente- draagt hen voor immer in het hart. Hij was evengoed leraar Nederlands aan het Belgische Hof als pleisteraar in de herberg waar hij onging met doere volkstypen van Beersel en ons, zijn studenten, zijn geliefde geuzenlambiek leerde drinken. Hij ging met koningen om, was ere-doctor aan vier universiteiten, was de eerste ontvanger van de Grote Prijs der Nederlandse Letteren, schrijver van een geweldig uitgebreid oeuvre. Het motto dat hij een van zijn laatste werken "Zelfportret of het Galgenmaal" meegaf tekent hem ten voete uit: Liever geschuwd om mijn waarheid dan gezocht om mijn schijn!

Tot het eind van zijn leven -hij werd 88- bleef hij een uiterst bijdetijdse man wie niets menselijks ooit vreemd is geweest. Al was Teirlinck in de eerste plaats een kunstenaar en geen politicus, toch kon hij het niet nalaten zijn taalgebied en Vlaamse medemens te verdedigen als hij die bedreigd wist door het zo kenmerkend en halstarrig Frans imperialisme van onze 20ste eeuw.

Toen zich in 1959 de moeilijkheden toespitsten in verband met de definitieve vastlegging van onze taalgrens, vroeg minister Fayat aan Teirlinck of hij bereid was een manifest op te stellen. Teirlinck ging onmiddellijk in op dat verzoek, schreef eigenhandig een tekst, vertaalde hem woord voor woord in het Frans en trok er mee naar Ingooigem om hem aan zijn vriend Stijn Streuvels voor te leggen. Deze was het met Teirlincks tekst volkomen eens en plaatste er zijn handtekening onder. Dit historisch document werd via het persagentschap Belga aan pers en radio doorgeseind. Thans, 40 jaar later, klinkt iedere zin nog brandend actueel.

Met eerbiedige plechtigheid ten overstaan van wie in dit land met de verheven verantwoordelijkheid is bekleed, te heersen of te regeren, waarschuwen ondergetekenden voor het gevaar dat op de weg ligt die men dreigt in te slaan. Onze beide volkeren zijn historisch aangewezen om in een Belgisch staatsverband eenzelfde lotsbestemming te delen. Omdat uiteraard onze nationale eenheid naar binnen zo kwetsbaar is, dienen wij ons gestrenge burgerplichten op te leggen. Laat iedere Belg vrij uitgaan door het land en zich vestigen waar hij wil. Hij verlieze echter nooit uit het oog dat hij een onschendbaar taalgebied is binnengetreten waar hij hoe dan ook geen voorrechten voor eigen taal heeft te doen gelden. Er mag onder geen voorwendsel getornd worden aan het heilige recht voor beide taalgemeenschappen om de volstrekte onaantastbaarheid op te eisen van beider geboortegrond. Met deze alarmkreet hebben ondergetekenden hun geweten laten spreken. Zij wensen te mogen berusten in de wijsheid van het wetgevend gezag.

Stijn Streuvels Herman Teirlinck 9 oktober 1959.

In het "Nieuw Vlaams Tijdschrift" waarvan Teirlinck de directie waarnam schreef the great old man in 1962, hij was toen 81, volgende markante zinnen:

Het is als Brusselaar dat ik me nog het diepst vernederd voel bij het desolaat spektakel van taalgenoten die niet willen of durven zijn wat ze zijn en met opgetrokken kraag langs de muren scheren uit schrik dat er licht mocht vallen op hun authentieke oorsprong. Mij, een echt ketje van de Lage Stad, mij, die door een levende tweetaligheid zijn onvervalst Vlaams wezen weet onkwetsbaar te maken, mij stemt zulks niet tot radeloosheid. Het ergert mij alleen. Ik weet immers dat mijn soort tenslotte op het andere zal winnen.

Onze bewonderenswaardige gebouwen, wat nog de sporen draagt van vervlogen Vlaamse luister, zoals ook nog onze heerlijke kathedralen, onze weergalozes Grote Markt, men zal zich wel hoeden ze Vlaams te noemen, laat staan ze als Vlaams te vereren, men noemt ze gewijde plaatsen -les lieux sacrés- aldus onder sluiers van eerbied en vergetelheid de Vlaamse smet onttrekkend aan het oog. En wat men dan toch aan het levende volk

niet doodverven kan, bejegt men goedjongstig als folklore. Let wel: er is bij dat al niet eens kwade wil gemeoid. De smaad hebben wij alleen aan onwetendheid te wijten.

Tot daar het citaat. Zou Teirlinck hebben kunnen vermoeden dat de Vlaamse Club waarvan hij eens de illustere voorzitter was, 20 jaar later zijn lokaal zou veroveren op de door hem zo geliefde Grote Markt van Brussel?

Neem mij niet kwalijk dat ik de hoofdbrok van mijn betoog gewijd heb aan de twee eerste voorzitters van onze Vlaamse Club. Ik deed dat zeer bewust en wel om volgende redenen: zij waren ongetwijfeld de markantste en meest illustere voorzitters, hun sterke persoonlijkheid, hun eruditie lagen aan de basis van wat de Vlaamse Club in Brussel zijn moest en nog steeds is: een club met een eigen identiteit waar de leden elkaar ontmoeten in een warme sfeer van vriendschap, wederzijdse eerbied en verdraagzaamheid.

De voorzitters die volgden op deze twee fascinerende leiders waren stuk voor stuk bewuste Vlamingen.

Dr. J. J. Vander Ghinst was voorzitter van 1930 tot 1932 nadat hij, geholpen door Ernest Claes, gedurende ettelijke jaren het secretariaatswerk had verzorgd. Het was in zijn appartement dat, naar aanleiding van een receptie, de stichtingsacte van de Vlaamse Club werd opgesteld.

Julien Kuypers, voorzitter van 1932 tot 1941, die aan de leerlingen van het voortgezet onderwijs zijn boeiende literaire bloemlezingen "De Gouden Poort" schonk, de man die ook aan de basis van het Belgisch-Nederlands cultureel akkoord lag, ondertekend in 1946, en toen volgende historische woorden uitsprak:

Laten we zonder chauvinistische zelfoverschatting en zonder aanbreg van anderen te kleineren dit met klem bevestigen: een Nederlandse beschaving die haar eigen karakter bewaart is geen bleke epigoon van wat dan ook maar een bijdrage van betekenis voor de cultuur in Europa.

Bij gebrek aan nadere informatie moet ik hier de oorlogsperiode overslaan.

Toussaint van Boelaere was voorzitter van 1945 tot 1947. Deze warmhartige romanticus en geliefde auteur was ondervoorzitter ten tijde van August Vermeylen.

Franz De Backer was voorzitter van 1947 tot 1954. Deze joviale aristocraat en gentleman, kenner en liefhebber van de Engelse taal en literatuur, bevorderde in hoge mate niet alleen het borrelen maar ook de vriendschap in de club, de warmte en de gezelligheid van onze club.

Leo Van Hoorick, meester-drukker en uitgever van "De Bouwkroniek" was voorzitter van 1954 tot 1964: een sterke vaderfiguur en bezielde leider. Van hem citeer ik graag volgende woorden die hij uitsprak in 1962 -hij was toen 75-: Ik heb alles over voor de bloei en verdere ontplooiing van het Vlaams leven in deze godvergeten hoofdstad die ons, niettegenstaande de verfransing toch boven alles lief is".

Van 1964 tot 1965 werd de Vlaamse Club door een triumviraat geleid. Jan Brat, de ambtenaar; Herman Liebaers, Ere-hoofdbibliothecaris van de Koninklijke Bibliotheek en Ere-Grootmarschalk van het Hof, Europeaan en wereldburger, Marcel Luwel, de bekende historicus die de dynamische stuwkracht van de club blijft tot in 1971.

Van 1971 tot 1974 is Jerom De Praetere voorzitter. Hij zal in het Stadhuis van Brussel waar de club haar 50-jarig bestaan vierde volgende woorden uitspreken:
Onze Vlaamse Club was de eerste affirmatie in de twintiger jaren van het bestaan van een Vlaamse elite in het verfranste Brussel, de eerste die de verzuiling onder de Vlamingen doorbrak en de tolerantie als stelregel nam. Zij zorgde er voor dat de Vlaamse aanwezigheid te Brussel een realiteit bleef. Zij telde in haar rangen de onsterfelijken uit het Nederlandstalig taalgebied.

Voorzitter van 1974 tot 1976 was Ivo De Nijs: hij was de promotor van de gezelligheid, de gemoedelijkheid en de degelijkheid. In de "Encyclopedie van de Vlaamse Beweging" vat hij de doelstelling van onze club als volgt samen: "Onze club wilde de verzuiling in het Vlaams verenigingsleven doorbreken door een tegenhanger van

de Franstalige culturele en wetenschappelijke organisaties in Brussel te vormen”.

In 1976 treedt Jos Vleugels aan als voorzitter. Aan deze psycholoog en harde werker komt de eer toe een 10 jaar lange succesvolle poëziewedstrijd te hebben georganiseerd en geleid. Van hem citeer ik graag het volgende: Temidden de smeltkroes van culturen leven en streven wij vreedzaam naar versteviging van onszelf in eigenaardig cultureel beleven en overdracht op anderen, niet om in te palmen of te overtroeven maar met hoop op wederzijds vertrouwen en respect voor wederzijds beleven in eigen cultuur en eigen aard.

In 1985 doet uw dienaar als eerste vrouw haar intrede als voorzitter.

Onder haar voorzitterschap steeg het aantal leden van 134 naar 415. Tevens werd de poëziewedstrijd vervangen door een succesrijke cursiefjeswedstrijd. Haar feestrede ter gelegenheid van het 65-jarig bestaan van de club beëindigde ze met volgende woorden:

Ik wens niet alleen hulde te brengen aan mijn illustere voorgangers, maar ook aan alle bestuursleden en leden, zowel vrouwen als mannen die van onze club maken wat onze club nog steeds is: een hechte burcht waar verdraagzaamheid en broederlijkheid heersen, een club die in de hoofdstad van het nieuwe federale koninkrijk, meer nog dan ooit te voren, haar typische Vlaamse rol zal blijven spelen en er voor zorgen zal dat haar vlag de lading blijft dekken die verleden, heden en toekomst verzoent:

- de bevordering van onze taal en cultuur,
- het streven naar een aristocratische levenshouding,
- het harmonisch samenleven met anderstalige landgenoten,
- het afdwingen van eerbied voor ons zijn en kunnen,
- het bewaren van onze pluralistische geleding, cultuur kent immers grenzen, noch ideologieën,
- de bejivering te worden opgenomen als volwaardige partner in het Europa van morgen en dusdoende de weg te bewandelen naar wereldburgerschap, wars van ieder inferioriteitscomplex, gewoon als mens onder de mensen.

Achiel Samoy, beroepsjournalist, wordt voorzitter van 1990 tot 1995. Hij was de rondborstige, harde werker die de club niet alleen verrijkte met het maandblad *Ons Brussel* maar steeds paraat was om uren nachtrust op te offeren ten einde het reilen en zeilen van de club in veilige wegen te leiden. Met Vlaamse koppigheid slaagde hij er niet alleen in moeilijke kruispunten en bochten te omzeilen, maar wist steeds in verband met het zoeken naar huisvesting of financiële moeilijkheden de juiste oplossing te vinden.

In 1995 neemt Eduard Celens het roer over. Deze professor in de ballistiek aan de Koninklijke Militaire School zette van meetaf met onverdroten ijver het werk van zijn voorgangers voort. Hij is de stijlvolle gentleman, de harde werker, de bekwamen leider en last but not least, een sympathiek, vriendschappelijk man. Niet alleen viel hem de uiterst zware taak te beurt het 75-jarig jubileum van de club op een waardige en vakkundige wijze te organiseren, maar er tevens de nodige financiële middelen voor te vinden. Met deze voorzitter zal onze Vlaamse Club voor Kunsten, Wetenschappen en Letteren veilig de volgende eeuw kunnen betreden.

Tot slot volgende wensen aan alle leden van onze Vlaamse club voor Kunsten, Wetenschappen en Letteren:

- moge in dit jubileumjaar de hechte vriendschap het hart van alle leden verwarmen,
- moge de verdraagzaamheid en de eerbied voor elkaar onze onderlinge betrokkenheid bevorderen,
- moge de eerbied voor elke humane gezindheid onze geest sieren en verrijken,
- moge de harmonische betrachting van rechten en plichten onze weg afbakenen,
- moge de liefde voor alle mensen ons gelukkig maken,
- moge onze club nooit een geboeide waarheid aanvaarden en steeds het Vrije Woord in al haar kleurrijke en veelzijdige vormen erkennen en eerbiedigen,
- moge het multiculturele Brussel, stad met de duizend verschillende gezichten, steeds de stad van ons hart blijven en moge we ons voor immer en altijd thuis voelen in dit heerlijke Stadhuis vol vertaande Vlaamse weelde, glorie en grootheid.

Georgette Van Straelen-Van Rintel,
Erevoorzitster van de Vlaamse Club

28 september 1923

687. — De Vlaamse Club voor Kunst, Wetenschap en Letteren, te Brussel. — Statuten.

Oprichting en doel.

Art. 1. Op 5 Juli 1923 wordt door de ondergeteekenden eene vereeniging zonder winstgevend doel onder de benaming Vlaamse Club opgericht, waarvan de zetel gevestigd is te Brussel.

Art. 2. De vereeniging heeft ten doel: een huis te stichten, met vergaderzaal ook geschikt voor lezingen, concerten en tentoonstellingen, leeszaal, bibliotheek, enz. en met alle noodige inrichtingen, ter bevordering van kunst, wetenschap en letteren.

Zetel.

Art. 3. De zetel is gevestigd Kasteelheerstraat, 43, te Elsene.

Lidmaatschap.

Art. 4. De vereeniging bestaat uit: begunstigende leden, gewone leden en buitenleden. Het minimum aantal leden is op negen vastgesteld.

Gewone leden der vereeniging kunnen zijn, personen die den leeftijd van achttien jaar hebben bereikt. Zij betalen een jaarlijksche bijdrage van ten minste honderd frank.

Buitenleden kunnen zijn, personen die buiten de Brusselsche agglomeratie wonen; zij betalen een jaarlijksche bijdrage van ten minste vijftig frank.

Begunstigende leden zijn, personen die jaarlijks een bijdrage van ten minste tweehonderd frank betalen.

Art. 5. Maken deel uit van de vereeniging bij hare oprichting:

Minister Franck, minister der koloniën; prof. A. Vermeylen, senator; prof. D' Carnoy, senator; advocaat A. Deswarte, senator; D' Frans Van Cauwelaert, volksvertegenwoordiger; Ed. Anseele, volksvertegenwoordiger; D' Em. Blavier, volksvertegenwoordiger; Frans Theelen, volksvertegenwoordiger; prof. Van de Wyer, professor aan de hoogeschool, Leuven; prof. D' F. Daels, id., Oepl; prof. D' De Bruyne, id., Gent; prof. E. D' Jonghe, id., Leuven; prof. Hegenscheidt, id., Brussel; D' Jan Geerts; D' M. Willems; D' H. Teerlinck; D' M. Feremans; D' I.-J. Van der Ghinst; D' Schepens; D' Verduyn; Toussaint van Boelaere; J. Hoste Jr; Omer Wattez; Ed. Van Dieren; D' E. Sobry; D' L. Crick; Julien Kuypers; Jules Lagae.

Bestaansmiddelen.

Art. 6. De geldmiddelen en het vermogen der vereeniging bestaan uit: bijdragen, erfstellingen, legaten, geschenken en toevallige baten uitsluitend ten gebruik van het vereenigingsdoel.

Algemeene vergaderingen.

Art. 7. Er wordt jaarlijks ten minste een algemeene vergadering gehouden en wel in de maand Oktober of November. Buitengewone algemeene vergaderingen worden gehouden op initiatief van den raad van beheer of wanneer een vijfde der leden daartoe eene met redenen omkleede aanvraag schriftelijk indienen.

Alle leden der vereeniging hebben gelijk stemrecht. Elk lid kan zich door een ander lid laten vertegenwoordigen, door middel van een onderhandsche volmacht. Geen lid kan meer dan drie afwezige leden vertegenwoordigen.

De leden worden schriftelijk en ten minste acht dagen van te voren opgeroepen. De oproepingsbrief vermeldt de agenda der vergadering. De raad van beheer brengt op de agenda elk voorstel, dat door een twintigste der leden wordt aangegeven minstens veertien dagen vóór de vergadering. Bij het nemen van besluiten mag niet van de agenda worden afgeweken, tenzij de algeheelheid der aanwezige stemgerechtigden er anders over besluit.

Art. 8. De beslissingen der algemeene vergaderingen worden in een dagboek ingeschreven; alle leden en de belangstellenden kunnen er inzage van nemen in het lokaal der vereeniging. De beslissingen worden genomen bij gewone meerderheid van stemmen, behalve de gevallen voorzien bij de wet.

Raad van beheer.

Art. 9. De raad van beheer bestaat uit een voorzitter, twee onder-voorzitters, een secretaris, een hulpsecretaris, een penningmeester, een hulppeningmeester; zij worden benoemd door de algemeene vergadering. Een college van drie commissarissen is dien raad door de algemeene vergadering toegevoegd.

Bij ontslagneming in den loop van het vereenigingsjaar, wordt in de plaatsvervangende van het ontslagnemend lid voorzien door den raad van beheer tot de eerstvolgende algemeene vergadering, onder voorbehoud van de toepassing van artikel 7.

De raad van beheer heeft de administratieve leiding der vereeniging. Twee zijner leden, gezamenlijk handelende, zijn gemachtigd

om de vereeniging te vertegenwoordigen, ook in rechte, alle onlastingen te geven en verbintenissen aan te gaan in naam der vereeniging, zonder dat zij daarvoor tegenover derden een volmacht zullen moeten voorleggen. Als beheerders worden aangesteld de heeren D' Van der Ghinst en Hegenscheidt.

Geldmiddelen en verwoording.

Art. 10. De gelden der vereeniging worden beheerd door den penningmeester; hij is belast met het boekhouden en brengt op de laatste bestuursvergadering vóór de jaarvergadering, een financieel verslag uit met ontwerp, balans winst- en verliesrekening over het afgelopen jaar en dient een ontwerp van begrooting in voor het volgend jaar.

De begrooting en het verslag, toegelicht door het college van commissarissen, liggen minstens acht dagen vóór de jaarvergadering, in het lokaal ter inzage voor de leden. Het maatschappelijk jaar begint den 1° Oktober.

Wijziging der statuten en ontbinding der vereeniging.

Art. 11. De statuten kunnen slechts gewijzigd worden, of de vereeniging ontbonden, op eene daartoe belegde algemeene vergadering, waarop ten minste de twee derden der gewone leden aanwezig of vertegenwoordigd zijn. In geval het vereischte aantal leden niet aanwezig is, wordt een tweede algemeene vergadering belegd; die een beslissing neemt, welke ook het getal aanwezigen zij. Echter, wanneer de wijziging een der doeleinden betreft, waarvoor de vereeniging werd opgericht, is zij slechts geldig wanneer zij door de ter vergadering aanwezige gewone leden eenparig goedgekeurd wordt.

Art. 12. Bij ontbinding der vereeniging, zal door de algemeene vergadering worden beschikt over de eigendommen der vereeniging, met opdracht ze te bestemmen tot een doel, zooveel mogelijk aan dat der vereeniging nabij komende.

Oedaan te Brussel in dubbel oorspronkelijk, den eersten Augustus 1900 drie en twintig.

Aanstelling van den raad van beheer.

In overeenstemming met de statuten heeft de algemeene vergadering voor het eerst benoemd op 5 Juli 1923 als:

Voorzitter: prof. A. Vermeylen.

Secretaris: D' I.-J. Van der Ghinst.

Ondervoorzitters: prof. D' Carnoy; Toussaint van Boelaere.

Hulpsecretaris: Ernest Claes.

Penningmeester: prof. A. Hegenscheidt.

Hulppeningmeester: Theo Zels.

Commissarissen: L. Deveen; R. Hoornaert; O. Wattez.

Beheerders: Van der Ghinst en Hegenscheidt.

Eensluidend verklaard:

De Secretaris:

D' I.-J. VAN DER GHINST.

De Voorzitter:

Prof. A. VERMEYLEN.

A. CARNOY; A. HEGENSCHIEDT; TH. ZELS; R. HOORNAERT.

De Beheerders:

D' I.-J. VAN DER GHINST; A. HEGENSCHIEDT.

(135 l.)

August Vermeylen, een strijder met de pen

Over deze veelzijdige Vlaamse Brusselaar, romancier, essayist, criticus, kunsthistoricus, politicus, hoogleraar en eerste rector van de vernederlandste Gentse Alma Mater, werd vanzelfsprekend reeds heel wat geschreven. Talrijke zijn dan ook de biografische bijdragen: sommige wat pathetisch (J. L. Broeckx), andere meer genuanceerd (J. Eeckhout, P. Minderaa, P. de Smaele & Fr. De Backer, A. Westerlinck, H. Teirlinck, J. Venstermans) of nuchter biografisch (R. Roemans, R. Vervliet, W. Thys).

Maar allen zijn het erover eens. Vermeylen nam een unieke plaats in binnen de Vlaamse Beweging die hij tot op het einde van zijn leven vurig maar eigenzinnig verdedigde maar ook scherp bekritiseerde. Het Vlaamse cultuurleven was immers voor de toch kosmopolitisch gerichte Vermeylen, die de slogan lanceerde "Vlamingen zijn om Europeeërs te worden", soms te burgerlijk en teveel in de ban van een toen heersend taalromantisme. Want Vermeylen was een francofiële Vlaming die, geboren te Ukkel op 12 mei 1872, opgroeide tussen twee culturen. Enerzijds werd hij, door zijn Vlaamse ouders, al op vroege leeftijd geconfronteerd met de moeilijke situatie

August Vermeylen door Leon De Smet (*Liber memorialis*, R.U.G.)

van de Vlamingen in de hoofdstad aan het einde van de 19de eeuw. Anderzijds kwam hij door het onderwijs in contact met Franstalige schrijvers en de nieuwe artistieke beweging van de "Jeune Belgique" die hij ten zeerste waardeerde.

Toch is het de interesse voor de geschiedenis van de vooral Vlaamse literatuur en kunst die als een rode draad doorheen Vermeylens' leven loopt en ook zijn hele oeuvre beheerst. Na middelbare studies aan het Koninklijk Atheneum studeerde Vermeylen aan de Vrije Universiteit van Brussel waar hij in 1894 promoveerde tot doctor in de geschiedenis. Nadien bekwaamde hij zich nog verder in de literatuur- en kunstgeschiedenis aan de universiteiten van Berlijn en Wenen. Nauwelijks 29 jaar krijgt hij een leerstoel in de kunstgeschiedenis aangeboden aan de Universiteit van Brussel waar hij in 1910 de Sectie Germaanse Filologie aan de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte oprichtte. Vanaf 1923 doceerde hij Nederlandse Letterkunde aan de universiteit van Gent, een leerstoel die hij tot 1925 deelde met Karel van de Woestijne. Later doceerde hij ook Kunstgeschiedenis aan de Gentse Alma Mater. In 1937 werd Vermeylen, naar aanleiding van de 350ste verjaardag van Vondels geboortedag, doctor honoris causa benoemd aan de Gemeentelijke Universiteit van Amsterdam. Dat was ongetwijfeld een mooie bekroning voor een academicus die

gedurende zijn gehele loopbaan de studenten literatuur en kunst had bijgebracht.

Maar Vermeylen was vooral een vechter, die met zijn pen een niet aflatende strijd voerde voor een culturele Vlaamse identiteit. Zowel in het Nederlands als in het Frans, zowel in tijdschriften als in encyclopedieën getuigde Vermeylen over de rijke Vlaamse cultuur en haar verdienstelijke vertegenwoordigers. Door zijn toedoen kregen Cyriel Buysse en Stijn Streuvels een plaats in de *The Encyclopaedia Britannica* (1926) terwijl Lode Baekelmans, 1930, Hendrik Conscience, 1931, Charles de Coster, 1931; Prudens van Duyse, 1932, Guido Gezelle, 1932; Herman Gorter, 1933; Pol de Mont, 1934; Herman Teirlinck, 1937; Felix Timmermans, 1937 en Karel van de Woestijne, 1937 opgenomen werden in de *Enciclopedia Italiana*.

Zelf richtte Vermeylen een aantal tijdschriften en verenigingen op waarin de vernieuwing en de ontplooiing van de Nederlandse letterkunde in Vlaanderen voorop stond. Van deze tijdschriften is *Van Nu en Straks*, gesticht in 1893, wellicht het meest markante geweest. Hierin verschenen niet alleen bijdragen over Georges Minne, 1893, Van Gogh, 1893; Cyriel Buysse, 1897; Guido Gezelle, 1900; Maurice Maeterlinck, 1900 en Frans Netcher, 1901 maar verscheen ook zijn legendarische 'Kritiek der Vlaamsche Beweging' (*Nieuwe Reeks*, 1, pp. 1-34, 1896).

De tijdschriften die Vermeylen oprichtte hielden op te bestaan maar de vereniging die hij samen met Herman Teirlinck en Frans Van Cauwelaert in het leven riep als de Vlaamse Club viert dit jaar haar 75 jarig bestaan. Dit vormt alvast het levendig bewijs dat Vermeylen, die steeds heeft geijverd voor de ontwikkeling van een Vlaamse cultuur naast de Franse cultuur in de hoofdstad, een klaar inzicht had in de toekomst.

J.L.Broeckx, August Vermeylen, Vlaanderen ontbeert u, in: Proloog, cultureel en literair tijdschrift van de jonge generatie (1945); J.Eeckhout, August Vermeylen, in: *Littéraire Profielen*, I (1925); P. Minderaa, August Vermeylen, in: *Jaarboek van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden* (1945-46); F.De Backer & P. De Smaele, Beknopte levensschets van August Vermeylen, in: *Verzameld Werk I* (1952); A. Westerlinck, De wereldbeschouwing van August Vermeylen, in: *Ontmoetingen* (1965); R.Roemans, Het werk van Prof. Dr. A. Vermeylen. Analytische Bibliografie (1953); R. Vervliet. Vermeylen, August, in: *Nationaal Biografisch Woordenboek*, 1964; W. Thys. August Vermeylen (1872-1945), in: Th. Luyckx. *Liber Memorialis 1913-1960*, I, Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte. Gent, 1960.

Helena Wille,
Wetenschappelijk medewerkster

Brusselse Vlamingen

in een
multiculturele
gemeenschap

Vrijdag
20 november
1998

75 jaar
Vlaamse Club
voor Kunsten,
Wetenschappen
en Letteren
Brussel

Symposium
in het groot
auditorium
van de
Generale Bank
Warandeborg 3,
1000 Brussel

Sprekers

Prof. dr Els Witte, *RECTOR VUB*
Prof. dr Rosette S'Jegers, *VUB*
Prof. dr Walter De Lannoy, *VUB*
Prof. dr Machteld de Metsenaere, *VUB*
Ann-Sophie D'hondt, *VORSER*
Prof. dr. Mark Swyngedouw, *KUB*
Dr Hugo Weckx, *GEWEZEN MINISTER VAN CULTUUR*
Prof. dr Herman Van Der Haegen, *KUL*
Prof. dr Piet Frantzen, *VOORZITTER*

Inschrijving: gratis,
Vlaamse Club,
Handelskaai, 29
1000 Brussel
Mogelijkheid tot middagmalen
in de Generale Bank,
mits storten van 300 frank
op gironummer
230-0571352-42

Bij wijze van historische terugblik...

75 Jaar Vlaamse Club Brussel

75 jaar Vlaamse presentie in Brussel

Continuïteit in de acties, versnippering in de archieven...

Een verjaardag is heel vaak een voorwendsel om even in het verleden terug te kijken. In bepaalde gevallen -meestal wanneer het om grote instellingen of organisaties gaat- is het zelfs soms aanleiding tot een historische studie. De Vlaamse Club voor Kunsten, Wetenschappen en Letteren - Brussel is een bescheiden vereniging maar haar historische betekenis in het Brusselse culturele leven kan men niet wegcijferen. De rol die de Vlaamse Club daarentegen gespeeld heeft in de Vlaamse strijd in Brussel, in de Vlaamse presentie in Brussel, is niet bescheiden en verdient zeker de aandacht van historici en aspirant-historici die de geschiedenis van Brussel als hun onderwerp gekozen hebben... Voor hen ligt hier een nog een heel groot werkterrein verborgen. Naar de geschiedenis van de Vlaamse Club is er immers tot nu toe niet veel wetenschappelijk onderzoek verricht. Dit heeft wellicht te maken met de versnippering in het bronnenmateriaal: de Vlaamse Club heeft in de loop van haar 75-jarig bestaan namelijk geen gecentraliseerd archief bijgehouden. Bovendien is de Vlaamse Club steeds in bedrijf gehouden door mensen die dit deden na de dagtaak, na hun andere, meestal zeer drukke activiteiten. Zij deden dit natuurlijk onbezoldigd en uit... idealisme!

Gelukkig worden de leemten, veroorzaakt door deze versnippering van de archieven, grotendeels goedgemaakt door het **Archief en Museum van het Vlaams Leven** te Brussel alwaar archivalia te vinden zijn van prominente figuren die ook in de Vlaamse Club voor Kunsten, Wetenschappen en Letteren actief geweest zijn.

Op basis van deze archivalia publiceerde bovendien **Ronald Boon**, Directeur van het Archief en Museum van het Vlaams Leven te Brussel, in 1983 een onvolprezen boekje: "60 Jaar Vlaamse Club voor Kunsten, Wetenschappen en Letteren - gezien door de bril van een buitenstaander". Dit werkje verdient zeker een voortzetting: niet alleen naar de periode na 1983 toe, maar ook naar het verleden toe waar meer diepgaand historisch onderzoek ongetwijfeld nog voldoende stof oplevert voor een boeiende, verrassende en voor de Vlaamse zaak, belangrijke bijdrage tot de geschiedenis van Brussel in het algemeen en de geschiedenis van de Brusselse Vlamingen in het bijzonder.

Deze taak kan -om evidente redenen- onmogelijk gedragen worden door de Vlaamse Club zelf maar valt uiteraard ten deel aan de Brusselse wetenschappelijke instellingen!

Behalve deze oproep wilden we echter in het kader van deze gelegenheidspublicatie heel bescheiden en zonder de minste pretentie even in het verleden terugblikken via enkele impressies van een vijftal gewezen of huidige bestuursleden: Siska Pelemans met herinneringen van haar vader Willem Pelemans, Herman Liebaers zeer actief in de periode 1945-65, Annie Huylebroeck voor de zestiger en zeventiger jaren en Georgette Van Straelen en Achiel Samoy voor de recentste periode. In dit bestek zijn we, jammer genoeg, gedwongen tot een maar al te beknopte weergave van de gesprekken die we met deze personen konden hebben...

Siska Pelemans is zelf pas in 1986 tot de Vlaamse Club toetreden: dat gebeurde via de Vereniging Algemeen Nederlands van wie ze een uitnodiging voor een voordracht over "De Naam van de roos" had gekregen. Maar ze kende de Vlaamse Club reeds lang voordien van horen vertellen omdat haar vader, de bekende Vlaamse toondichter en muzikkenner **Willem Pelemans** secretaris van de Vlaamse Club was in de periode 1927-1931.

Willem Pelemans was, behalve onderwijzer en componist, ook een verwoed schrijver en hield uitgebreid notities bij over zijn veelzijdige en drukke activiteiten. Zijn "mémoires" werden niet gepubliceerd maar, geconserveerd in het Liberaal Archief te Gent, vormen ze ongetwijfeld een boeiend stuk memorabilia over het culturele leven van Brussel in een groot stuk van deze eeuw. Naar aanleiding van zijn 90ste verjaardag distilleerde dochter Siska een kleine selectie uit zijn geschriften dat onder de titel "Hij leerde Vlaanderen luisteren" gepubliceerd werd, terwijl men thans in "Ons Brussel" maandelijks kan kennismaken met de "Mijmeringen van het Melomaantje": opnieuw een selectie geschriften waarvan de aanzet teruggaat naar Willems lectuur van "Monsieur Croche, Antidilettante" van Claude Debussy. Geschreven of gedrukte getuigenissen uit de Vlaamse Club-periode van Willem Pelemans zijn er niet voorhanden behalve een foto waarbij men clubbestuur en leden op bezoek bij kunstschilder Jan De Landtsheer in Sint-Anna-Pede ziet. Gelukkig zijn er in deze mémoires een aantal aanwijzingen.

Willem Pelemans is in de Vlaamse Club terecht gekomen via de Liberale Volksbond. Zijn leraar Nederlands in de toen exclusief Franstalige "Ecole Normale Charles Buis", Victor Heymans had ontdekt dat de jonge Willem piano speelde en nodigde hem prompt uit om op te treden in de Volksbond. Vandaar kwam er contact met het

Willemsfonds waarvan vermoedelijk sommige leden ook bij de Vlaamse Club aangesloten waren... Herman Teirlinck was bovendien ook aan die Normaalschool verbonden. In elk geval kunnen we in die mémoires lezen dat het August Vermeylen himself was die de jonge Willem Pelemans tot secretaris aanstelde.

Een memorabele avond uit die periode is deze waar de Vlaamse Club een "revue" opzette met niemand minder dan August Vermeylen in de hoofdrol en Herman Teirlinck als regisseur.

Ook opvallend is het feit dat Pelemans niet nalaat te vermelden dat de Vlaamse Club buiten de kunsten, wetenschappen en letteren, er ook was voor "gezellig samenzijn". Precies wanneer hij het over dit laatste heeft zal men toch met enige verbazing vernemen dat er in de Vlaamse Club van de jaren dertig nog tamelijk veel Frans gesproken werd. Men vergeet vandaag inderdaad maar al te gemakkelijk dat het Brussel van toen, toen het percentage Vlamingen aanzienlijk hoger lag dan vandaag, heel wat meer Franstalig was dan vandaag het geval is. Het was de tijd dat ook "les Flamings" zich vaak van het Frans moesten bedienen: een sociale noodzaak die men zich vandaag niet meer kan voorstellen.

De klemtoon van de Vlaamse strijd lag in die tijd dan ook meer op het "culturele", het "volksverheffende aspect" van de samenleving, waarin Vlamingen, zeker op dat vlak, nog tweederangsburgers waren... In die zin is het ook begrijpelijk dat Willem Pelemans zich best in zijn schik vond met de acties van het Willemsfonds en in de strekking van de krant van Julius Hoste "Het Laatste Nieuws" waar hij overigens jarenlang muzikrecensent was. De Vlaamse Club-periode van Willem Pelemans eindigt met het begin van de Tweede Wereldoorlog. Hij ergert zich aan een propaganda-avond voor de "Nieuwe Orde", georganiseerd bij het begin van de Duitse Bezetting. Over de oorlogsjaren van de Vlaamse Club is niet veel bekend: samen met vele anderen nam Willem Pelemans afstand van de nieuwe koers die het bestuur, die haar sympathie voor de bezetter niet verheelde, vanaf 1940 volgde. Bij de Bevrijding zullen totaal andere mensen de teugels van de Vlaamse Club overnemen.

Over de periode vlak na de oorlog, en meer bepaald over de viering van het 25-jarig jubileum in 1948 kan **Herman Liebaers** levendig getuigen. Hij herinnert zich vooral het succes en de opgang die de Vlaamse Club in die jaren maakte. De euforie van de "Bevrijding" woog ook bij de Vlaamse Brusselaars van toen zwaarder door dan de schaduwzijden van de "Repressie" en de "Koningskwestie". In zijn mémoires verwijst de erehoofdbibliothecaris en eregrootmaarschalk naar zijn eigen "tri-glossia". In het Brussel van de jaren veertig, vijftig en zestig was de "bi-glossia" nog een dagelijks praktijk voor de Vlaming: in familiekring Nederlands, als sociale en professionele omgangstaal: Frans! Precies om de Vlaamse gemeenschap te verlossen van deze discriminatie werd er ook speciaal op gelet dat de Vlaamse Club een imago had met stijl en standing: de prachtige invitaties voor de activiteiten zijn daar een levend bewijs van. En in deze uitnodigingskaarten zien we dat de activiteiten van de Vlaamse Club ook steeds van een hoog niveau waren. Bij wijze van voorbeeld zetten we toch enkele namen op een rij uit het jaar 1948: 20 maart tentoonstelling Servranckx, 22 maart M. Roelants, 26 april G. Sarton, 7 juni "Hiawadha's Lied" het oratorio van Marinus de Jong in het N.I.R., 20 oktober K. Jonckheere, 10 november F. Bordewijk, 1 december H. Fayat. Het hoogtepunt van dit jubileumjaar viel op zaterdag 22 mei met een voordracht van de Nederlandse Minister van Openbaar Onderwijs en Schone Kunsten de Heer Gielen in aanwezigheid van onze Minister Kamiel Huysmans, gevolgd door een feestmaal in de "Rôtisserie Ardennaise".

In de jaren zestig werd ook **Annie Huylebroeck** lid van de Vlaamse Club. Ook zij vervulde een hele reeks taken in de club (zij was de eerste vrouw die ondervoorzitter werd) in weerwil van een druk beroepsleven en een zo mogelijk nog drukker artistiek leven: de oprichting van de vereniging Caryatide. Zij was zeer nauw betrokken bij de viering 50 Jaar Vlaamse Club dat in het seizoen 72-73 haar beslag vond. Net als in '48 stond de stijl hoog aangeschreven in het credo van de Vlaamse Club. Bij het overlopen van de voornaamste jubileumactiviteiten zijn zelfs de woorden 'prestige' en 'elite' niet misplaatst: op 9 oktober 72 een August Vermeylen lezing door G. Stuiveling en Minister Van Mechelen, in het Brusselse stadhuis; op 7 november een tentoonstelling met Vlaamse Expressionisten in de BBL; op 6 december 1973 een kinderfeest in aanwezigheid van Prinses Paola en Prins Filip; op 3 maart 73 een academische zitting in het Concert Noble waarin opnieuw Hendrik Fayat spreekt; het hoogtepunt was 26 maart 1973 met een gala-balletavond in de KVS in aanwezigheid van Koning Boudewijn en Koningin Fabiola! Het slotbanket vond plaats in het Royal Windsor Hotel met als tafelsprekers Kamervoorzitter Achiël Van Acker, Minister Willy De Clercq en Senator Lode Claes.

Wanneer men weet welke hetze bepaalde Fransdolle kringen in die periode voerden tegen alles was Vlaams was in Brussel, kan men toch het belang niet onderschatten van deze vorm van Vlaamse presentie!

Wat Annie Huylebroeck echter het meest bijblijft zijn de avonden in het clublokaal "Egmont" in de

Van Praetstraat, omdat daar de combinatie van "ernst" en "gezellig samenzijn" het best tot haar recht kwam. Dit laatste aspect, gezellig samen zijn onder vrienden, is een constante, in de Vlaamse Club. "Van Vlaming tot Vriend" is het motto dat zowel ten tijde van het Interbellum als in de Golden Sixties van toepassing was. Vele clubleden treden Annie Huylebroeck dan ook bij wanneer de legendarische "Egmont"-avonden geëvoceerd worden. Van deze avonden verschenen overigens in regel recensie in de twee voornaamste Nederlandstalige kranten van de hoofdstad!

De Vlaamse Club viert, op 22 mei 1948, haar 25-jarig jubileum in aanwezigheid van Nederlands Minister Gielen en Belgisch Minister Huysmans. (foto Belga met dank aan Herman Liebaers)

In 1978 doet **Georgette Van Straelen** haar intrede in het clubbestuur; ze zal snel de voorzittersstoel van de zieke Jos Vleugels overnemen en zo in 1985 als eerste vrouw voorzitter worden van de Vlaamse Club. Ook zij zal stijl en niveau hoog in het vaandel van de Vlaamse Club doen dragen. Meer dan wie dan ook kan ze met kennis van zaken de tradities, de geest, en de doelstelling van de Vlaamse Club voor Kunsten, Wetenschappen en Letteren in ere houden omdat zij de club door en door kent: via haar ouders trad ze immers al toe in 1947! Zij heeft dus alle voorzitters van na 1945 gekend terwijl zij het persoonlijke voorrecht genoten heeft zowel van August Vermeylen als van Herman Teirlinck les gekregen te hebben. Georgette Van Straelen beaamt natuurlijk het feit dat de continuïteit van de Vlaamse Club geschraagd wordt door volgende eigenschappen: het niveau van het aangeboden programma, de stijl waarin de voordrachten verlopen, het belang van het vriendschappelijk omgaan onder de clubleden. Tot deze tradities heeft zij een belangrijke bijdrage geleverd met het inrichten van poëzie-avonden, poëzie-wedstrijden (later overgaan in cursiefjeswedstrijd en thans video-wedstrijd) en met het gala-diner dat jaarlijks als seizoenafsluiter fungeert. Het zijn belangrijke aspecten die in de plaats gekomen zijn van vele andere aspecten die in de loop der jaren verloren gegaan zijn. De Vlaamse Club leeft mee met haar tijd en zo heeft Georgette Van Straelen bijvoorbeeld de kinderfeesten uit de vijftiger jaren zien verdwijnen en stelt zij nu met enige spijt een vergrijzing vast. Maar deze evolutie heeft ook een bonuszijde: in het multiculturele Brussel van vandaag is er geen sprake meer van 'bi-glossia' en de taal van de Vlaamse Brusselaar mag dan nog in numeriek opzicht de mindere zijn, van sociale discriminatie is er geen sprake meer! Tijdens haar voorzitterschap werd Georgette Van Straelen bijgestaan door **Achiel Samoy** die voorzitter werd in 1990. Zijn rol in de Vlaamse Club is op twee vlakken belangrijk geweest: in 1982 wist hij als clublokaal een locatie op de Grote Markt te verwerven: het Molenaarshuis dat in 1982 plechtig in gebruik werd genomen door niemand minder dan Eerste Minister Wilfried Martens. De gewoonte om de clubactiviteiten plechtig langs stijlvolle invitatie aan te kondigen was inmiddels in onbruik geraakt. Als journalist in hart en nieren was hij dan mede de motor voor een efficiënt alternatief: het ledenblad "Tijdingen"; nadien stichtte hij het maandblad van de Vlaamse Club "Ons Brussel".

Deze aanpassing aan de tijdsgeest leeft thans voort in de Vlaamse Club. Sommige van de teksten in deze jubileumbrochure werden elektronisch doorgeseind. Onderhavige brochure kunt u bovendien in haar geheel 'electronisch' terugvinden op de website van de Vlaamse Gemeenschapscommissie en desgewenst thuis uitprinten: <http://digitaalbrussel.vgc.be>

Dirk De Meyer,
Secretaris van de Vlaamse Club

Brussel, hoofdstad van Europa.

---

*Mijnheer de Voorzitter van de Vlaamse Club,
Dames en Heren Bestuursleden,
Dames en Heren Prominenten,
Dames en Heren,*

Eerst en vooral wil ik U allen van harte gelukwensen met het 75-jarig bestaan van de Vlaamse club, en U prijzen voor uw inzet. Het is immers uitsluitend aan uw toewijding, en aan de inzet van dezen die u vooraf gingen te danken dat de Vlaamse Club voor kunsten, wetenschappen en letteren drie kwart eeuw heeft gebloeid.

Vlaming zijn te Brussel is nooit vanzelfsprekend geweest. Drie kwart eeuw geleden moest worden gewerkt aan de Vlaamse culturele en intellectuele heropstanding, en aan de individuele ontvoogding van de Vlamingen. Die strijd is inmiddels gewonnen. De Vlaamse Club, met zijn gehechtheid aan ideologisch en filosofisch pluralisme heeft meer dan het zijne bijgedragen tot deze herovering.

Eén van de stichters van de Vlaamse Club was August Vermeylen. Van hem is bekend dat hij de Vlamingen heeft opgeroepen Vlamingen te worden om Europeëers te zijn. Pas nadat ze opnieuw zichzelf zouden zijn geworden, pas nadat ze de eigen culturele en intellectuele identiteit zouden hebben heroverd, zouden de Vlamingen volwaardig kunnen meespelen in "het concert der Europese Naties" moet Vermeylen hebben gedacht, en denk ik met hem.

Terwijl Vlaanderen en de Vlamingen Vlaams zijn geworden, heeft de Vlaamse Club er mee voor gezorgd dat dit proces zich ook te Brussel kon voltrekken. Vandaag bloeit het artistiek, cultureel en intellectueel Vlaams leven te Brussel als nooit tevoren. Die bloei is het resultaat van voortdurende kruisbestuivingen: tussen talen, culturen, generaties, disciplines, nationaliteiten.

Wat Vlamingen te Brussel op artistiek, cultureel, intellectueel en maatschappelijk vlak verwezenlijken, is een voortdurende bevestiging van de juistheid van Vermeylen's intuïtie.

De balans van 75 jaar Vlaamse culturele, intellectuele en artistieke ontwikkeling te Brussel is zeer positief. Dat kan ik niet zeggen van de politieke en maatschappelijke ontwikkelingen in- en ten aanzien van Brussel.

De hoofdstad en haar bevolking waren nooit eerder zo geïsoleerd als vandaag: de bereidheid tot solidariteit met Brussel en Brusselaars neemt zienderogen af, zowel in Vlaanderen als in Wallonië, en de Brusselse beleidsverantwoordelijken die overwegend doch niet uitsluitend Franstalig zijn getuigen van een ontstellend conservatisme. Ze klampen zich vast aan de negentien baronnen en mandarinaten, ook al weten ze dat dit ten koste gaat van de doeltreffendheid en doorzichtigheid van het beleid.

Politiek Vlaanderen is zodanig in de ban van zijn eigen natievorming, om het met professor doctor Els Witte te zeggen, dat het noch met Europa, noch met Brussel blijf weet. Het weet ook niet langer echt blijf met België, dunkt me soms.

Politiek Vlaanderen schijnt bijzonder veel moeite te hebben met de veelheid en verscheidenheid aan beleidsniveaus, evenals met de veelheid aan identiteitslagen die onvermijdelijk zijn in geavanceerde beschavingen als de onze. Politiek Vlaanderen laat zich voortdurend opsluiten in of/of situaties, alsof het nog nooit had gehoord over win/win situaties. Net zoals één en dezelfde burger man of vrouw, Brusselaar, Vlaming, Belg en Europeaan kan zijn, kunnen verschillende beleidsniveaus naast elkaar bestaan, om nog te zwijgen over het feit dat burgers ook het onvervreembare recht hebben ongemoeid te worden gelaten.

Iedereen verwacht een nieuwe institutionele ronde in een zeer nabije toekomst: hij zou kunnen beslissend zijn voor het voortbestaan van België en voor de hoofdstedelijke functies van Brussel, inclusief de Europese.

Opdat Brussel hoofdstad zou kunnen blijven, moet er een land blijven, en dat zal slechts kunnen indien beide grote gemeenschappen van dat land in de politieke structuren van die hoofdstad aanwezig zijn.

U weet dat ik de huidige vertegenwoordigingen absoluut onvoldoende acht en U weet ook dat ik aanpassingen wens vooraleer uitbreidingen van stemrecht worden doorgevoerd. Niemand mag van mij verwachten dat ik mijn politieke identiteit van Brusselse Vlaming opoffer aan de plotse hoogdringendheid van een Europese richtlijn waarvan de omzetting reeds twee jaar geleden had moeten gebeuren. Ik werd verkozen in het Europees Parlement als Vlaming, als Brusselse Vlaming, om vanuit die identiteit mee te werken aan de toekomst van de Europese Unie. Ik doe dat met hart en ziel, maar met de ogen open.

Mits enig strategisch inzicht (wie geeft er nu zijn eigen hoofdstad op, ik vraag het u), enige moed en de gave om het onderscheid te maken tussen de korte en de middellange termijn, is het perfect mogelijk om de institutionele toekomst van ons land en zijn hoofdstad te vrijwaren en veilig te stellen. De dag dat dit gebeurt, zullen we niet enkel de Vlaamse Club, zijn stichters en bezielers kunnen vieren.

Die dag zullen we eindelijk weten dat uw en onze strijd politiek niet tevergeefs is geweest.

Annemie Neyts-Uyttebroeck,
Minister van Staat
Europees Parlements lid.
Brussel, 11 september 1998.

Brussel: hoofdstad van Vlaanderen

"Vlaanderen laat Brussel niet los". Het zijn de gevleugelde woorden van Lode Craeybeckx die door menig verdediger van de Vlamingen in Brussel in de mond zijn genomen. In zijn Guldensporenrede van juli 1954 viel de Antwerpse burgemeester Lode Craeybeckx scherp uit tegen de achteruitgang van de Vlamingen in en rond de hoofdstad.

Op 11 juli 1998 vroeg ik aandacht voor Brussel. Het lijkt wel een socialistische traditie. In een persoonlijke denkoefening vroeg ik mij af of de toekomstige antwoorden voor Brussel niet te vinden zijn in een Europees District. Laat De Batselier daarmee de Vlaamse band met Brussel los? Schuift hij het Brusselse kluwen voor zich uit? Pleit hij voor een hoofdstad die onder curatele wordt geplaatst van een groep wereldvreemde, welgestelde Europese technocraten?

Laat ik het duidelijk stellen, dit is geenszins mijn intentie. Mijn enige streven is aandacht te vragen voor de Brusselse hoofdstedelijke problematiek. Dit is naar mijn mening een legitieme eis. Wij moeten vandaag inderdaad bekommerd zijn om onze hoofdstad en lang niet alleen omdat Brussel een technisch constitutioneel probleem zou zijn voor onze federale staatsstructuur. De technisch constitutionele aspecten zijn belangrijk maar wegen geenszins op tegen de maatschappelijke evolutie die ons zorgen moet baren.

In mijn boek "In goede staat" trachtte ik reeds de vinger op deze sociale wonde te leggen. De Brusselse samenleving vertoont nu reeds erg duale kenmerken. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest mag dan één van de rijkste Europese regio's zijn (gemeten in bruto binnenlands product per inwoner), onze hoofdstad is tegelijkertijd het grootste armoedegebied van België met een concentratie aan laaggeschoolden, werklozen, kansarmen, politieke vluchtelingen en daklozen. Kortom, de onderkant van de samenleving wordt door Brussel aangetrokken. De bovenkant mag dan wel werken in Brussel, s'avonds rijdt men naar de groene rand weg van alle sociale problemen.

Ik vraag dus bijzondere aandacht te besteden aan de sociale situatie van onze hoofdstad. Deze sociale bekommernis moet tot uiting komen in een onderbouwde Vlaamse institutionele visie voor Brussel. In dit verband vraag ik bijzondere aandacht te besteden aan de financieringsproblematiek van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Om de Brusselse leefkwaliteit te herstellen heeft men behoefte aan nieuwe middelen. Zoveel is duidelijk. Terwijl het voor het Vlaamse en het Waalse Gewest bijzonder noodzakelijk is dat zij, voornamelijk via de personenbelasting, ten aanzien van de bevolking maximaal verantwoordelijk worden voor de verwerving van hun eigen middelen is dit voor Brussel niet zo vanzelfsprekend. De vermindering van het Brusselse aandeel in de opbrengst van de personenbelasting is de jongste jaren immers opvallend. Het Brussels Gewest zit nu onder het fiscale capaciteitsgemiddelde van het Rijk. De prognoses wijzen op een verdere verslechtering van het fiscale vermogen. De intrede van bijkomende fiscale bevoegdheden zal voor Brussel dus geen nieuw draagvlak kunnen creëren. Ook de vennootschapsbelasting, waarin Brussel een relatief groot aandeel heeft, kan dit niet. Een regionalisering van de vennootschapsbelasting lijkt mij overigens zowiezo geen goede oplossing. Het lijkt mij dan ook aangewezen te onderzoeken of men dit niet kan verwezenlijken door zijn toevlucht te nemen tot dotaties. De S.P. nam deze piste reeds op in het politiek contract dat de partij naar aanleiding van het Toekomstcongres van mei jongstleden opstelde.

Gezien de meervoudige hoofdstedelijke functie van het Brussels Gewest zou het toch mogelijk moeten zijn de financiering van de Brusselse instellingen voor een groot stuk via dotaties te laten verlopen. Men zou in dit verband onder meer kunnen overwegen om een percentage van de door de federale overheid in Brussel geïnde vennootschapsbelasting deels door te storten naar de hoofdstad.

Naast de federale overheid moeten ook de deelstaten worden betrokken. Zij moeten ook ijveren voor de uitbreiding en de bevordering van de internationale en de hoofdstedelijke functie van Brussel.

In deze logica kan men eveneens overwegen of onderzoeken de Europese Gemeenschap bij de Brusselse financiering te betrekken. Ook Europa noemt Brussel zijn hoofdstad. Wanneer deze Europese integratiebeweging zich daadwerkelijk verderzet acht ik het persoonlijk dan ook bijzonder interessant na te gaan of Brussel misschien zou kunnen uitgroeien tot een Europees district dat ook van een Europese dotatie kan genieten. Misschien ligt hier op termijn wel de echte oplossing voor Brussel.

Het zou Vlaanderen m.i. sieren als zij hier een gedurfde en werkelijk vooruitstrevende denkoefening zou uitvoeren. De financieringsmodellen van andere internationale grootsteden kunnen dienstig zijn om concrete concrete leerpunten voor Brussel te identificeren.

Dit alles blijft een voluntaristisch idee, een persoonlijke hersenspinsel, een concept dat verdere concrete uitwerking behoeft zodat Brussel binnen optimale randvoorwaarden door Vlamingen en Franstaligen kan worden bestuurd. Voor die beleidsaspecten die manifest te maken hebben met de meervoudige hoofdstedelijke functie kan men overwegen ook de Europese instanties (bv. het Europees parlement) die Brussel hun hoofdstad noemen te raadplegen. Indien de Europese Commissie op termijn de proporties van een echte democratisch gecontroleerde Europese regering kan aannemen kan ook zij worden geconsulteerd. In zijn huidige constellatie is deze betrokkenheid echter niet aangewezen. Het moet evenwel duidelijk zijn dat Vlamingen en Franstaligen het laatste woord hebben. Het paritaire beheer van Brussel hoeft en mag niet verdwijnen. Een Europees district Brussel kan dan ook geenszins de bedoeling hebben om de 19 Brusselse gemeenten over te dragen aan de Europese commissie. Ik zie Europa dus eerder als financier en niet als effectief beheerder. Wel kan Europa een beheersovereenkomst met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest afsluiten.

De Vlaamse band met Brussel mag geenszins worden losgelaten. Het hoofdstedelijke statuut impliceert dat de Brusselse Vlamingen volwaardig moeten participeren in de democratische besluitvorming in Brussel en aan bod komen bij de gemeentelijke en hoofdstedelijke voorzieningen. In het kader van de verdere staatsvorming zal de Vlaamse Gemeenschap garanties eisen die de bijzondere positie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in het kader van het tweeledig gemeenschapsgegeven bevestigt. Ook dit schreef ik reeds in *In Goede Staat*.

Vlaanderen mag Brussel dus niet los laten, maar moet nog meer doen dan dit luidkeels te roepen. We moeten begane paden durven te verlaten en zonder vooringenomenheid alle opties onderzoeken die Brussel een nieuwe bestuurlijke en institutionele mentaliteit willen geven.

Op dit ogenblik zijn we allemaal slachtoffers van die Brusselse problemen - de Vlamingen, de Walen en uiteraard de Brusselaars. Laten we op zoek gaan naar oplossingen voor de Brusselse problemen en dan worden we allemaal winnaars. Die "win-win"-mentaliteit moet opnieuw ingang vinden in ons globale maatschappelijke gedrag. Zo'n mentaliteit komt niet tot uiting in egoïsme, egocentrisme en doelloze kritiek. Dat permanente gekanker zonder enig uitzicht, dat overbelichten zelfs eenduidig belichten van het negatieve schaadt de motivatie van velen. Opbouwende kritiek moet het halen.

Norbert De Batselier
Voorzitter Vlaams Parlement
11 september 1998.

Brussel-Vlaanderen-Nederlanden

Rede op de viering van 75 jaar Vlaamse Club voor Kunsten, Wetenschappen en Letteren Brussel,

Stadhuis Brussel 11 september 1998

Waarde vrienden,

Brussel was toen nog een bruisende stad.

75 jaar geleden, toen de Vlaamse Club werd opgericht, in 1923, was Brussel een welvarende stad. De 1^e wereldoorlog heeft te Brussel zeer weinig vernield - anders dan de militair zinloze en barbaarse vernieling in 1695 -, het zeekanaal is pas in gebruik genomen, de rijkdom waarvoor in het hele land wordt gezwoegd wordt in de Hoofdstad opgestapeld. Een tijdperk van kolonialistische bloei.

75 jaar later leven we in een ander tijdperk. De binnenlandse politiek is gedemocratiseerd, de buitenlandse gedecoloniseerd. De belangrijkste Belgische industrieel-financiële groepen bestaan niet meer en met hen is ook het "Belgique de papa" verdwenen. En Brussel - met Brussel bedoel ik vanaf nu de 19 gemeenten - is een verarmde stad. De leefbaarheid is zwaar aangetast, om over de veiligheid maar te zwijgen, de werkgelegenheid daalt, de welvaartsevolutie is slechter dan in Wallonië. Alle grote steden hebben problemen. Maar Brussel nog meer, en dat was te vermijden. Brussel is mede daarom een arme stad, omdat de franstalige Brusselaars - grotendeels verfranste Vlamingen - zich afkeren van Vlaanderen en het Nederlandstalige.

U zal me willen tegenspreken. Natuurlijk is er ook rijkdom te Brussel. Culturele rijkdom. En werkgelegenheid. Maar die rijkdommen zijn erg labiel.

Economische rijkdom?

De rijken wonen buiten de stad en betalen hier geen belasting. De Europese ambtenaren betalen dat zelfs niet waar ze wonen. Er werken in Brussel evenzoveel niet-Brusselse Vlamingen als er Brusselaars werken, en als Brussel zich blijft afkeren van Vlaanderen, zullen die Vlamingen verdwijnen en met hen hun arbeidsplaatsen, hun lokaal verbruik, en de vennootschappen waarvoor ze werken. De werkgelegenheid stijgt in Zaventem, niet in Brussel. Brussel ligt geografisch in Vlaanderen. Sociaal-economisch is het zeer sterk verweven met Vlaanderen, vooral met Vlaams-Brabant, waaraan het sterk complementair is. Ook Vlaanderen als geheel heeft Brussel sociaal-economisch nodig, zij het toch minder dan omgekeerd Brussel Vlaanderen. Brussel haalt economisch nog een hoge omzet omwille van zijn rol als hoofdstad van België en van Vlaanderen. Maar als Brussel niet meer de hoofdstad van Vlaanderen wil zijn, zal die geldstroom verdwijnen, en met die ook elke andere uit Vlaanderen.

Inter-cultureel of monocultuur?

En die culturele rijkdom? Het is een gemeenplaats geworden te spreken van een "multiculturele" stad. Als men daarmee bedoelt dat er meerdere culturen naast elkaar leven, is dat natuurlijk juist. Op zichzelf garandeert dit nog geen kruisbestuiving en wederzijdse verrijking. Daarom wil ik veeleer vragen of Brussel wel, met een woord van Ludo Abicht, "inter-cultureel" is?

Welnu, het inter-culturele in Brussel is omzeggens uitsluitend het werk van de Vlamingen.

De franstaligen in Brussel, zoals elders in de wereld, kennen bijna enkel Frans. Als er heden ten dage één cultuur is die zich meer dan andere in zichzelf opsluit, is het de Franse. Daardoor zijn de franstaligen in ervaar in internationale projecten. De veelgeroemde Franse openheid blijkt daarin te bestaan, dat het iedereen vrijstaat om Frans te worden. Met openheid voor andere culturen en eerbied voor de eigenheid van de andere heeft dit dan ook weinig te maken. Kortom: de franstalige meerderheid brengt Brussel noch multicultuur, noch inter-culturele verrijking, maar monocultuur. Verder hebben we in Brussel de eurokraten. De meesten leven op zichzelf, in hun eigen milieu, in bijna "splendid isolation" van de Brusselaars. En de andere bevolkings- en cultuurgroepen? Ofwel verdwijnen ze in de Franse "mainstream", ofwel hebben ze niet de middelen om cultuur uit te dragen. De enige gemeenschap in Brussel die zijn eigen cultuur overstijgt omdat ze daartoe én de middelen én de ingesteldheid heeft, en deze ook ter beschikking stelt voor alle inwoners, is de Vlaamse Gemeenschap. Naarmate de Vlaamse gemeenschap in Brussel verzwakt en de Franse sterker wordt, d.i. naarmate de politieke macht meer en meer in franstalige handen terecht komt, verdwijnt dan ook het inter-culturele en krijgen we enkel nog monocultuur. Zonder de Vlamingen verarmt Brussel naast economisch ook cultureel, niet enkel omdat het daardoor de Nederlandse cultuur armer wordt, waardoor het deelheeft aan de Germaanse culturen, één van de drie grote cultuurgroepen van Europa, maar ook omdat het precies diegene armer wordt die het meest openstaat voor de wereld en de meeste talen kent.

Brussel verarmt dan ook naarmate het zijn wortels verloochent, zijn Nederlandse wortels en verleden, als hoofdstad - en vooralsnog grootste stad - der Nederlanden.

Brussel-Vlaanderen

Het zelfgekozen keurslijf

Brussel zit ook in een keurslijf. Het zit in een keurslijf omdat het zich van Vlaanderen afkeert. Men moet de zaken niet op zijn kop zetten. De in Brussel gecentraliseerde macht heeft geprobeerd om behalve Wallonië ook Vlaanderen te verfransen, en nu dit niet lukt, keert Brussel zich van Vlaanderen af. Sommige Vlamingen aldaar doen daar trouwens gretig aan mee. Onder het mom van ruimdenkendheid en mondialisme, sluiten zij zich feitelijk op in provincialisme. Onder het mom dat Vlaanderen te klein zou zijn, koesteren zij zich in het nog kleinere Brussel. Zij moeten daarin niet onderdoen voor de franstalige Brusselaars. Niet dat men niet verliefd mag zijn op zijn stad. Ik ben dat ook. Niet dat lokale problemen niet belangrijk zijn. Ze zijn essentieel. Maar men mag het onderscheid tussen lokale problemen - de straathoek -, nationale problemen, en Europese of wereld-problemen niet uit het oog verliezen. Men moet beseffen dat het "lokale" in Brussel slechts kan worden bestuurd op het niveau van de agglomeratie, en dat de 19 lokale baronieën, waar overigens in de meeste gevallen voor de Vlamingen géén plaats meer is, daartoe moeten verdwijnen. En men moet vooral beseffen dat het Brussels niveau een lokaal niveau is, een stadsgewest, een complementaire partner voor Vlaams-Brabant, en niet de illusie hebben dat Brussel het staatsniveau heeft van Vlaanderen of Wallonië, zoals Antwerpen en Luik evenmin de wereld zijn.

Vlaanderens openheid en toekomst

Keert Vlaanderen zich van Brussel af om zich in zichzelf op te sluiten? Wie dit zegt, doet de waarheid geweld aan. Geen land is meer open op de wereld dan Vlaanderen. Nooit eerder hebben zoveel Vlamingen in het buitenland gestudeerd. Het niveau van onze universiteiten wordt alom als top-niveau erkend. Uw vereniging en de mijne, de "Vlaamse Club" en het "Verbond der Vlaamse Academici", getuigen van het intellectueel niveau van het Vlaamse verenigingsleven. Er is nauwelijks een land te vinden waar de kennis van vreemde talen groter is. Van geen land is een groter deel van de economie met de buitenwereld verbonden. Enzovoort. Maar de ideologie is voor sommigen sterker dan de werkelijkheid. Omdat hun ideologie plaats maakt voor elke identiteit, zolang het maar geen Vlaamse, want nationale is, vergeten ze dat om als partner met anderen inter-cultureel te kunnen uitwisselen, men eerst zelf iets moet te bieden hebben. Of denkt men werkelijk dat iemand erin geïnteresseerd is in Vlaanderen te zoeken wat men overal ter wereld vindt?

Wanneer de kruisbestuiving tussen Vlaanderen en Wallonië en vooral die tussen Brussel en de rest van Vlaanderen niet loopt zoals het hoort, dan is dat ook en vooral omdat zoiets wederzijds respect vergt. En wanneer de Vlamingen dat niet ervaren in Wallonië of bij franstalige Brusselaars, zoeken zij het elders: in de Nederlanden, de Angelsaksische wereld, Midden-en en Oost-Europa en het "Balticum", Zuid-Amerika, de Middellandse Zee. Met vele landen daar en elders in de wereld, zelfs met Frankrijk, is er uitwisseling op voet van gelijkwaardigheid mogelijk, en dus een win-win-situatie. Met Wallonië en franstalig Brussel lijkt dit vooralsnog bijzonder moeilijk. Liefde kan inderdaad niet van één kant komen. "Le Soir" weigerde zopas nog een advertentie met cartoon voor lessen Nederlands te plaatsen (derde in een reeks) omdat de sollicitant erin beseftte dat zijn kansen vooral in Vlaanderen liggen. Deze waarheid moet hun Brusselse lezers blijkbaar worden ontzegd.

Als de win-win-situatie van het beter op elkaar afstemmen van Vlaanderen en Brussel niet lukt, dan zit het Belgische kader daar voor iets tussen. In plaats van Vlaanderen en Wallonië, Vlaanderen en franstalig Brussel dichter bij elkaar te brengen, vervreemdt de krampachtigheid waarmee sommigen dat kader in stand willen houden hen van elkaar. Maar dat kader verdwijnt toch. Vlaanderen wordt hoe dan ook even onafhankelijk als de andere Europese lidstaten - niet meer, maar ook niet minder - en zal dan de aloude banden met de Noordelijke Nederlanden aanhalen om in Europa te kunnen meepraten met Frankrijk, Engeland en Duitsland. Dit is een onvermijdelijke ontwikkeling en men zou beter de blijde geboorte begunstigen in plaats van krampachtig te pogen ze tegen te houden. En wat daarbij vooral van belang is voor Brussel, is dat Vlaanderen zich niet meer laat afdreigen om de huidige zogenaamd federale structuur in stand te houden "omwille van Brussel", om Brussel te behouden. De medezeggenschap van de Vlamingen in Brussel is nu reeds grotendeels een illusie: Brussel wordt zonder een meerderheid aan Vlaamse kant bestuurd. De Vlaamse meerderheid in België is wel opgegeven, de franstalige in Brussel nooit. En als het van de plannen van de federale regering met het kiesrecht afhangt is het vanaf de volgende verkiezingen, minstens die van 2000, helemaal gedaan.

Toch samenblijven !

Inderdaad, Brussel is niet echt geliefd bij de Vlamingen - maar de laatste aan wie men dat kan verwijten is de Vlaamse overheid: zij is integendeel één van de weinige instanties die in Brussel investeert. Zij probeert de banden met Brussel nauwer aan te halen, en laat tevens vele initiatieven bloeien, waarvoor ze meestal slechts stank voor dank krijgt. Vlaanderen zou nog veel meer in Brussel investeren indien het ook echte medezeggenschap kreeg. Intussen is het juist dat de gewone Vlaming stilaan geneigd is om Brussel inderdaad los te laten, de iris in het moeras te laten bloeien ... en weidere horizons op te zoeken.

Als Vlaanderen en Brussel elkaar daardoor gaan lossen is dat jammer. Erg jammer.

Het zou jammer zijn voor Vlaanderen. Vlaanderen zou zijn hoofdstad verliezen, en zijn belangrijkste venster op de wereld. Niet dat Vlaanderen zich op zichzelf zou terugtrekken, maar het verlies van Brussel compenseren zal veel inspanningen en geld kosten, meer dan men nodig heeft om Brussel te overtuigen om samen op stap te gaan.

Het zou nog meer jammer zijn voor de franstalige Brusselaars. Cultureel is het een verarming, sociaal-economisch een ramp. En als men denkt dat een louter franstalig Brussel met Europa alleen wegkan, zonder Vlaanderen, is dat een illusie. Of denkt men werkelijk dat de Fransen, de Engelsen, de Duitsers, echt geld gaan pompen in een buitenlandse stad om ze tot een Europese hoofdstad uit te bouwen, tenzij misschien indien men ze daardoor kan inpalmen? (en dan nog: zelfs dan zal Parijs het geld in Parijs steken en niet in Brussel). De ervaring met Washington D.C. leert ons eveneens het omgekeerde!

Het zou het meest jammer zijn voor de Vlaamse Brusselaars. Indien sommigen onder hen zich op een Brussels eilandje willen terugtrekken zullen ze op een ochtend bij het ontwaken merken dat er geen Vlaamse kinderen meer zijn in Brussel en dat met het verdwijnen van de Vlaamse kinderen ook de Vlaamse ouders weg zijn en met hen de geldstromen vanuit Vlaanderen. Zij zullen merken dat hun "belgitude" verschrompeld is tot een "Beulemansitude", terwijl Vlaanderen en Nederland zich zonder complexen bewegen in de rest van Europa.

Brussel en de Nederlanden: de historische opdracht

Dit is dan ook het alternatief voor Brussel: zijn historische rol als hoofdstad van de Nederlanden, en eerst daardoor van Europa, terug opnemen. Brussel kan maar overleven en zijn roeping waarmaken door de historische vergissing van 1830, zoals Minister Tobback het noemde, ongedaan te maken. De historische rol van de Nederlanden bestaat erin een ruimte te scheppen van democratie, open op de wereld, maar niet ten prooi, onverfranst, onverduits, onverengelt, weg van het centralisme van Frankrijk of Engeland, van de imperialistische neigingen van Frankrijk, Engeland en Duitsland. De wortels van de moderne democratie liggen in de Nederlanden, in het zelfbestuur van onze Vlaamse en Brabantse steden, in het "Placcaet van Verlatinghe", dat de Amerikaanse revolutie inspireerde, niet in de Franse revolutie - althans die van 1792 - die integendeel de wieg is van het moderne totalitarisme. Van die Nederlanden, waarin welbegrepen tolerantie gedijt en de verscheidenheid niet in centralisme wordt verstikt, maar waarin er tegelijk een voldoende homogeniteit is om de democratie te doen werken, kan Brussel de hoofdstad zijn.

Brussel kan maar overleven indien het zijn Nederlandse wortels terugvindt. Dit wil niet zeggen dat Brussel op taalkundig vlak "per se" eentalig Nederlands moet worden. Dublin is qua taal niet ver-ierst en in Edinburg spreekt men nauwelijks "Scottish Gaelic", maar Dublin bekennt zich tot de Ierse cultuur en staat, en is slechts daardoor een culturele hoofdstad van Europa en geen Engelse provinciestadje, en hetzelfde geldt voor Edinburg. Geen bestrijding van het Frans vragen wij, wel respect voor het Nederlands, zoals wij dat voor andere talen hebben.

Door, anders dan Dublin of Edinburg, zijn Nederlandse verleden te verdonkeremanen en zijn Nederlandstalige inwoners weg te jagen, verloochent Brussel enkel zichzelf. Tot aan de Franse bezetting in 1794 werd Brussel volledig in het Nederlands bestuurd - op de betrekkingen met de buitenlandse heersers na. De historische bewijzen zijn op dit punt overweldigend. Zonder de asociale verfransingsdruk gedurende bijna anderhalve eeuw was Brussel nu niet enkel een "Nederlandse" maar ook een Nederlandstalige stad gebleven. Maar ook los van de taal is Brabant, en Brussel in het bijzonder, slechts groot geworden doordat het de nodige afstand kon bewaren van Frankrijk. Om groot te blijven moet Brussel dan ook politiek afstand nemen van Frankrijk en de politieke structuur van de "Franse Gemeenschap" en zich opnieuw bekennen tot de Nederlanden. Wallonië doet dit op zijn manier ook: recent onderzoek heeft nogmaals aangetoond dat van alle "identiteitslagen" in Wallonië de Franse de zwakste is.

Indien Brussel zijn Nederlandse wortels niet terugvindt, zal het Vlaanderen verliezen en vervallen tot een Franse provinciestad in de kille Noordelijke schaduw van Parijs. Brussel mag dan wel de naam dragen van hoofdstad van Europa, maar dat waarborgt niets. Ook Straatsburg is dat, en toch een Franse provinciestad. En het is juist om die laatste reden dat Straatsburg niet echt tot Europese hoofdstad kan uitgroeien en Brussel wel. "Si Bruxelles sera exclusivement latine, elle ne sera pas européenne."

Indien Brussel zich daarentegen tot de Nederlanden bekennt - en dat kan het slechts via Vlaanderen - dan kan het uit zijn keurslijf geraken en uitbreiden, niet op een slinkse manier met enkele gemeenten, maar wel tot heel Vlaanderen, en aldus het sterkste deel worden van die Nederlanden, waarvan het de hoofdstad en het kloppend hart zal zijn.

De bal ligt op de eerste plaats in het kamp van de Brusselaars ....

Uw vereniging en de mijne, "De Vlaamse Club" en het "Verbond der Vlaame Academici", kunnen misschien enkele verdere stappen zetten om daarbij een baken te zijn.

door Prof. Matthias E. Storme,
Voorzitter van het Verbond
der Vlaamse Academici
11 september 1998

Jubileumrede van de voorzitter

Dames, Heren,
Zeer Geachte Prominenten,

Mij valt de eer te beurt als voorzitter van de Vlaamse Club deze Academische Zitting met een feestrede te besluiten. Dit is niet eenvoudig na het warmhartige betoog waarin onze erevoorzitster Geo Van Straelen-Van Rintel vooral de rol en de betekenis van de twee eerste voorzitters, August Vermeylen en Herman Teirlinck, heeft belicht.

Het wordt nog minder eenvoudig na de inhoudelijk geladen en betekenisvolle toespraken van de vorige drie eminente gastsprekers, Minister van State en Europarlementslid Annemie Neyts-Uyttebroeck "Brussel Hoofdstad van Europa", Voorzitter van het Vlaamse Parlement Norbert De Baetselier "Brussel Hoofdstad van Vlaanderen" en Voorzitter van het Verbond der Vlaamse Academics Professor Matthias Storme "Brussel Vlaanderen Nederlanden" - een belangengemeenschap. Alle drie hebben zij vanuit verschillende invalshoeken diverse situaties geschetst en hebben zij zinvolle en ruime denkpijsten aangegeven met interessante perspectieven.

Hierop met eenzelfde elan inhaken zou onbescheiden en ook niet gepast zijn.

Wel maak ik graag gebruik enerzijds van het rijke cultuur aanbod van Vermeylen, Teirlinck en hun opvolgers en anderzijds van ideeën verwoord door onze gastsprekers in verband met Brussel als voedingsbodem voor ondersteuning van het opzet en de spirit van de Vlaamse Club voor Kunsten, Wetenschappen en Letteren-Brussel. Zo wil ik ook de activiteiten van de Vlaamse Club kwalitatief en kwantitatief toelichten en nagaan in hoeverre deze nog beantwoorden aan de doelstellingen van haar stichters. Zijn deze doelstellingen 75 jaar later nog relevant en welke nieuwe klemtonen moeten wij nu leggen?

Uit het historische luik blijkt dat prominente Vlamingen gedurende het Interbellum oordeelden dat er nood was aan een vriendenkring voor Vlamingen in Brussel en omgeving om in een eigen behuizing te vergaderen en lezingen te organiseren en dit, zo voegden ze er aan toe in 1923 "in een Europees en internationaal perspectief". Deze vriendenkring, die trouwens de eerste was die de verzuiling onder de Vlamingen doorbrak en de verdraagzaamheid als stelregel nam, zou vanzelfsprekend kunsten, wetenschappen en letteren bevorderen en bijdragen tot de Nederlandstalige aanwezigheid in Brussel.

Onvermoeibare voorzitters en bestuursleden hebben sinds 75 jaar voor een activiteit gezorgd die wekelijks -ik onderstreep wekelijks- de leden oproept tot vergaderingen waar zij met kunstenaars, letterkundigen, wetenschapsmensen, diplomaten, politici kennis kunnen maken: een uitzonderlijke prestatie waar de Vlaamse Club trots mag op zijn.

Bij deze bijzondere gelegenheid past het hulde te brengen aan hen die, dikwijls in moeilijke omstandigheden, hieraan hebben gestalte gegeven en die, in een geest van verdraagzaamheid, vriendschap deden geboren worden in de club.

Stichters August Vermeylen, Herman Teirlinck, Ernest Claes, Frans Van Cauwelaert en anderen leefden in 1923 in een ander Brussel en in een ander België, waar bijvoorbeeld nog zelfs de universiteit van Gent Franstalig was! Zij waren dus in de Vlaamse ontvoogdingsstrijd pioniers die nog op de barrikaden stonden!

Nu, op de drempel van de 21ste eeuw leven we in het federale België, in een welvend Vlaanderen, met Brussel als hoofdstad. Dit Vlaanderen is duidelijk aanwezig in Brussel met haar beleidscentra, culturele activiteitencentra en ook met een Minister voor Brusselse Aangelegenheden. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is het beleid inzake gemeenschapsbevoegdigheden in handen van het College van de Vlaamse Gemeenschapscommissie. Een steeds groeiende middelgrote V.U.B., een kleinere K.U.B. en meerdere Nederlandstalige hogescholen profileren zich zeer duidelijk in Brussel. Ook de goed gestructureerde en organisatorisch gesubsidieerde cultuurfondsen samen met tal van andere Nederlandstalige verenigingen laten zich niet onbetuigd. Anderzijds is sinds de Tweede Wereldoorlog Brussel ook door de sterke internationalisering een mondiaal belangrijk beslissingscentrum geworden en zelfs de hoofdstad van de steeds groeiende Europese Gemeenschap.

De maatschappelijke noodzaak die wellicht in 1923 primordiaal was voor haar stichters, is nu vanzelfsprekend minder relevant voor de Vlaamse Club voor kunsten, wetenschappen en letteren Brussel: een vaststelling die ons enkel kan verheugen.

Toch heeft de Vlaamse Club precies om haar eigenheid nog veel te bieden.

Vooreerst is ook vandaag, 75 jaar later, een Vlaamse Club die mensen met diverse filosofische, politieke en culturele opvattingen groepeerd en die respect betuigen voor elkaars meningen en gedragingen en die als goede vrienden met elkaar kunnen omgaan nog steeds relevant en wordt het door alle clubleden bijzonder gewaardeerd.

Spijts de positieve structurele veranderingen voor de Vlamingen in Brussel, blijft er in situ nood aan Nederlandstalige aanwezigheid. De getuigenis van de Vlaamse Club in het hart van Brussel blijft dus waardevol. Naarmate in het raam van de internationalisering de grote talen aan belang winnen is het des te meer belangrijk precies in Brussel, en dus ook in onze club, meer zorg en aandacht te besteden aan het gemeenschappelijk erfgoed van onze Nederlandse taal.

Nog relevanter is het ruime spectrum dat onze club bestrijkt dank zij haar interdisciplinair karakter als club voor "kunsten, wetenschappen en letteren". Deze ruimheid van denken, die men ook al aantreft bij de grote humanisten van de Renaissance, was eigen aan onze stichters en werd in de loop van de opeenvolgende decennia als een kostbaar bezit in onze club bewaard.

De huidige concurrentie maatschappij, gericht op prestatie stelt professioneel steeds hogere eisen, vergt doorgevoerde specialisatie met het grote gevaar voor eenzijdigheid.

Daarom is er in dit jachtig leven, naast het professionele, nood aan bezinning over alle disciplines heen en heeft de universaliteit van onze club heel wat te bieden aan degene die er af en toe tijd en ruimte voor vrij maakt.

Bijgevolg enerzijds trouw aan de belangrijke grondslagen van haar stichters en anderzijds ontvankelijk voor de nieuwe klemtonen, wil de Vlaamse Club in het algemeen op een stijlvolle maar ook op een prettige manier bijdragen tot de verdieping van alles wat dit leven maakt dat het waard is om geleefd te worden.

Meer in het bijzonder als Vlaamse Club voor kunsten, wetenschappen en letteren Brussel zullen wij blijven borg staan voor een "club" waar mensen elkaar ontmoeten in een sfeer van wederzijds respect, van hoffelijkheid en van vriendschap. Als "Vlaamse" club zullen wij blijven geloven in eigen kunnen en durven prat gaan op de luister en de roem van de cultuur der Nederlanden. Dit zelfbewustzijn moet ons uitgangspunt zijn om voort te werken met de mogelijkheden die de nieuwe structuren in Brussel ons bieden, aan de uitstraling van Vlaanderen in eigen land en in het één wordende Europa en bijgevolg zullen wij kwaliteit en stijl steeds voorop plaatsen in onze activiteiten. Wij zijn tenslotte de Vlaamse Club voor Kunsten, Wetenschappen en Letteren in "Brussel", stad met enorme mogelijkheden.

Wij willen present zijn in dit Brussel waar Franstaligen en Nederlandstaligen onvermijdelijk elkaar dienen te vinden om uiteindelijk gezamenlijk na duidelijke afspraken een hechte gemeenschappelijke visie op de toekomst te schragen met lonende perspectieven voor de hoofdstad van Vlaanderen, van de Franse Gemeenschap van België, van België en van Europa. Een dergelijk Brussel, bewust van zijn werkelijke rol als hoofdstad van het federale België zal vertrouwen inboezemen. Kortom, een gastvrij Brussel met een gelaat waar ook wij Nederlandstaligen moeten van houden net zoals wij Vlamingen het patrimonium van deze Brabantse stad bijzonder koesteren en er trots op zijn.

Ik zal hier niet uitweiden over ons traditioneel aanbod aan activiteiten gespreid over een normaal werkingsjaar van begin september tot eind juni. U kan beter zelf een oogslag werpen op de aangekondigde activiteiten van het 1ste semester van dit werkingsjaar en op het overzichtje van de activiteiten van het voorbije semester dat U verder in de brochure van deze Academische Zitting kan vinden. U zal vaststellen dat de onderwerpen die aan bod komen gedurende de wekelijkse vergaderingen actueel en boeiend zijn en dat de aangezochte sprekers borg staan voor kwaliteit. Een reeks traditiegetrouw terugkerende activiteiten zoals poëzieavond, culturele daguitstappen, museabezoeken, de jaarlijkse buitenland reis en het gala in Astoria blijven succesvol en zorgen voor sfeer en warmte binnen de club.

Met enige trots verwijs ik naar de extra-activiteiten die op touw gezet worden om dit 75-jarig jubileum luister bij te zetten. Zo vermeld ik hier graag het symposium dat we op 20 november 1998 organiseren onder het voorzitterschap van professor emeritus Piet Frantzen met als thema "Brusselse Vlamingen in een multiculturele gemeenschap".

Op 18 december hielden we een pianorecital aan door Philibert Mees die een overzicht van Vlaamse muziek brengt van Peter Benoit tot heden.

Dit rezerveren wij dit seizoen een prijzenpot van 100.000 frank voor een bijzondere wedstrijd: een videowedstrijd waarbij de Vlaamse Scholen die in Brussel een opleiding voor audio-visuele media geven kunnen meedingen onder het motto "Een verliefde kijk op Brussel". Voor 1999 ligt reeds een concert in Astoria vast en een reis naar Amsterdam en omgeving met bijzondere aandacht voor de culturele band tussen Vlaanderen en Nederland. En in de lente '99 plannen wij, in de lokalen van dit stadhuis, een tentoonstelling met werken van beeldende kunstenaars uit onze eigen kring, de Vlaamse Club.

Om dit luik van onze activiteiten af te sluiten wil ik ook nog verwijzen naar onze eigen publicaties, "Tijdingen", ons binnenhuis-informatieblad en "Ons Brussel" ons maandblad dat in 1980 door mijn voorganger journalist Achiel Samoy werd opgericht en haar 20ste jaargang ingaat.

Zeer geachte aanwezigen, beste clubleden, de voorzitter van de Vlaamse Club voor kunsten, wetenschappen en letteren Brussel heeft heel wat redenen om niet alleen tevreden te zijn maar zelfs om fier te zijn op het ruimrijke verleden van de club en ook op wat er de jongste jaren gepresteerd werd. Dit spoort er hem toe aan om er alles aan te doen deze club met zijn rijk verleden en zijn heel bijzondere sfeer, gezond en met de nodige vitaliteit naar de 21ste eeuw te leiden.

Mijn oprechte dank gaat naar de bedrijven, de overheden en de individuen die tot het steuncomité toegetreden zijn voor de financiële ondersteuning van de activiteiten in het kader van het 75-jarig jubileum.

Mijn bijzondere dank gaat natuurlijk uit naar mijn directe medewerkers-bestuursleden die bijgedragen hebben in het tot stand komen van de diverse activiteiten.

En ik sta er op mijn waardering uit te drukken voor de vele trouwe leden die sinds menige jaren hetzij door hun steun, hetzij door daadwerkelijk stuurmanschap, er voor gezorgd hebben dat de club steeds in veilige vaart bleef. Wij zullen niet nalaten bij een gepaste gelegenheid in de loop van het komende seizoen deze getrouwen van de club, nominatief in de bloemetjes te zetten.

De voorzitter, de bestuursleden, de clubleden voelen zich bijzonder vereerd met de aanwezigheid van eregasten en gasten op deze academische zitting. Zij danken hen en de eminente gastsprekers voor de luister die ze hiermede aan deze viering geven.

Moge dit jubileumjaar vele interessante en vriendschappelijke ontmoetingen behelzen. Moge de Vlaamse Club voor kunsten, wetenschappen en letteren er wel bij varen.

Graag nodig ik U uit op de receptie voor een drank op de vriendschap en de op de voorspoed van de Vlaamse Club voor kunsten, wetenschappen en letteren. Dank U voor uw aandacht.

Prof. ir. Ward Celens
Voorzitter van de Vlaamse Club

Het Manneken

*De vaste stek van de Vlaamse Club voor Kunsten, Wetenschappen en Letteren
op maandagavond.*

Boterstraat 4-44, 1000 Brussel, tel.: 02 - 511 26 12

Steuncomité

Naar aanleiding van het 75-jarig jubileum

1 De Hoofdsponsors

De K.B.C. Bank
De Generale Bank

2 Steunverlenende leden

De Heer en Mevrouw Abspoel- Huylebroeck
De Heer Baudewijns
De Heer Callens
De Heer Celens
De Heer Coppé
De Heer Muilwijk
Mevrouw Gelaude-Onghena
Mevrouw Riedel
De Heer Samoy
De Heer en Mevrouw Uyttebroeck-Lahon
Mevrouw Valcke
Mevrouw Vercammen

3 Steunverlenende Instellingen en Bedrijven

Affilips	K .U.B.
Artal	M & S Lighting
Artesia Bank	S.D. Sociaal Secretariaat
A.D.M.B. Groep	Soliver
B.B.L. Bank	Tiense Suiker
Dina	V.E.V. Brussel
G.G.G.	V.U.B.
Interbrew	Van Lauwijck
K.P.M.G.	

4 De subsidieverlenende overheden

De Heer Jos Chabert,
Minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,
Collegelid bevoegd voor Cultuur en Welzijn

De Heer Rufin Grijp,
Minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,
Collegelid bevoegd voor Onderwijs

De Administratie van de Vlaamse
Gemeenschapscommissie,
De Directies Cultuur en Onderwijs

Mevrouw Brigitte Grouwels,
Vlaams Minister van Brusselse Aangelegenheden
en Gelijkenkansenbeleid

Het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap,
De Administratie Cultuur en de Administratie
Kanselarij en Voorlichting

De Heer Manu De Rons,
Schepen van Openbare Nutsbedrijven en
Vlaamse Aangelegenheden bij de Stad Brussel

Speciale dank aan

Contact en Cultuur Centrum Brussel
Mevrouw Siska Goes-Peemans
Mevrouw Céline Uyttebroeck-Lahon
Het Verbindingsbureau Brussel-Europa

Colofon

Deze brochure werd gedrukt bij het Contact en Cultuur Centrum Brussel op 600 exemplaren.

<i>Verantwoordelijk uitgever</i>	Prof. ir. Eduard Celens p.a. Handelskaai 29, 1000 Brussel
<i>Samenstelling</i>	Dirk De Meyer
<i>Lay-out</i>	Pia Mobouck illustratrice en grafisch ontwerpster tel.: 02 - 736 80 82
<i>Drukwerk</i>	Contact- en Cultuurcentrum. Vooruitgangstraat 323,1030 Brussel

De teksten uit deze brochure kunnen geconsulteerd worden op het volgende internet-adres: <http://digitaalbrussel.vgc.be>

Vlaamse Club voor Kunsten, Wetenschappen en Letteren - Brussel,
vrijdag 11 september 1998.

Raad van Bestuur

Voorzitter:	Prof.ir. Eduard Celens
Erevoorzitters:	Georgette Van Straelen, Achiël Samoy
Ondervoorzitters:	Paul Kerremans, Celine Uyttebroeck
Penningmeester:	Romain Romeyns
Secretarissen:	Piet De Groof, Dirk De Meyer
Commissarissen:	Frans Guldemont, Gerard Rikkelman
Bestuursleden:	Fernand Brouwers, Josef Defoort prof. em. Albert Coppé, Paul Reynaert prof. em. Piet Frantzen, Mia Van Alphen Yvette van Olst, Mon Vander Meersch

KBC
KB - ABB - CERA